

HET WOORD VAN DE WEEK

ORGAAN VAN HET HUMANISTISCH VERBOND

23e jaargang nr. 45 - 8 november 1970

administratie
postbus 114, Utrecht
tel. 030-24641
postgiro 58 t.n.v. De Humanistische Pers

abonnementsprijs voor Nederland, andere
E.E.G.-landen, Suriname, Curaçao en de
Antillen f 8,50 per jaar
overige landen f 12,50 per jaar
losse nummers f 0,50
verschijnt wekelijks

Soft drugs

Het gebruik van soft drugs is een probleem, maar waarom. Hierover werd op 25 oktober i.l. een conferentie gehouden, uitgaande van de Humanistische Stichting Socrates in de Internationale school voor wijsbegeerte te Amersfoort.

Het probleem ligt hierin, dat het in-bezit-hebben, het verhandelen en het gebruiken van soft drugs, dat zijn de henneproducten hassiesj en marihuana, strafbaar is, terwijl nog niet uit een wetenschappelijk onderzoek is gebleken, dat deze produkten, waartoe deze conferentie zich beperkte, schadelijk voor de gezondheid zouden zijn, althans schadelijker dan bijvoorbeeld alcohol. Voorts schijnt het zo te zijn, dat dit gebruik geen agressieve houding oproept, hetgeen bij het gebruik van alcohol wel het geval is en dat in het laatste geval derden kunnen worden benadeeld. Het is dus een strafrechtprobleem, n.l. de vraag of de overheid het strafrecht mag gebruiken om iets tegen te gaan waarvan de schadelijke gevolgen, in ieder geval die tegenover derden, nog niet is aange-toond.

De inleider op deze conferentie, Mr. Frenkel, vindt van niet. Hij ziet hier een parallel met de kwestie van de pornografie.

Mr. Frenkel: Er is een directe lijn te trekken naar de nu weer ontbrande discussie over de pornografie en ook naar de discussie over de abortus. Maar het vraagstuk van de pornografie is in dit verband veel belangwekkender en heeft veel duidelijker parallellen. Want ook van de pornografie is in het huidige artikel 240 van het wetboek van strafrecht nooit sprake geweest, dat het schadelijk zou zijn. Dit artikel spreekt alleen over „schending van eerbaarheid” m.a.w. een vorm van conflictsituatie. Over

schade of schadelijkheid wordt helemaal niet gesproken.

Via het strafrecht legt dus eigenlijk een meerderheid zijn normen op aan een minderheid; dat zou gelden zowel voor de soft drugs als voor de pornografie?

Mr. Frenkel: Dat hoeft helemaal geen meerderheid te zijn; dat kan duidelijk een minderheid zijn. We hebben al diverse keren gezien dat juist via de coalitieregeringen kleine groepen,

Zo juist verschenen:

EVOLUTIE

publikatie nr. 38 van het Ned. gesprekscentrum.

Medewerkers: Prof. Dr. A. de Froe, Prof. Dr. S. J. Geerts, Dr. J. M. de Jong (overleden in 1968), Pater Drs. H. J. van der Lee S. J., Prof. Dr. J. Lever, Dr. O. Noordenbos, Dr. H. J. C. Oomen, Drs. J. G. van der Ploeg, Dr. C. van Rijsinge.

Hoofdstukken:

- I De biologische evolutietheorie.
- II De grote cesuren.
(overgangen tussen plant naar dier, tussen dier naar mens, van niet-levend naar levend)
- III Evolutie en levens overtuiging.
- IV De ethiek van het ingrijpen in het evolutieproces.

50 bladzijden f 2,50

Bestellingen per giro 58 t.n.v. de Humanistische Pers - Utrecht.

Joachim Kahl:

Het onheil van het Christendom of pleidooi voor humaniteit zonder God

Met een voorwoord van Gerhard Szczesny

De auteur verdedigt zich tegen de traditionele tegenwerping dat hij alleen maar een karikatuur zou aanvallen. Hij adstrueert uitvoerig dat het christendom een frase gebleven is. Het houdt de verwezenlijking van de belangrijkste menselijke opdrachten tegen in plaats van die te stimuleren. Vooruitgang op het gebied van de humaniteit is er niet dankzij het christendom.

Szczesny zegt in zijn voorwoord dat de schrijver het christendom serieus neemt. Maar vraagt hij zich af: Kan men het nog serieus nemen?

171 blz.

f 2,75

Bestellingen per giro 58 t.n.v. de Humanistische Pers - Utrecht.

de reformatorische bijvoorbeeld, dingen in een wet vast kunnen laten leggen, waar de meerderheid heel duidelijk tegen is. Als voorbeelden noem ik de crematie, de som van de voetbaltoetoe en indertijd de regeling van de terbeschikkingstelling met of zonder toepassing van straf in 1925.

Daar men het, zoals uit de discussie bleek, erover eens was, dat de huidige wetgeving niet voldeed, ontspan er een gesprek over de vraag of en zo ja op welke wijze er een regeling voor deze henneproducten moest worden getroffen en ook of het gebruik van soft-drugs als een sociaal-medisch probleem moest worden beschouwd.

S. Pruyt, zenuwarts: Ja, want de strafrechter betreft de medici, op het ogenblik meestal nog secundair, bij de forensisch-psychiatrische expertise. Voorts is het een medisch probleem omdat de omgeving zich ongerust maakt. Dit blijkt o.m. uit de gesprekken hierover op de Medisch Opvoedkundige bureaus waar het gaat over kinderen die concentratie-moeilijkheden hebben op de school. Veel artsen, verbonden aan deze bureaus, denken momenteel daarbij het eerst aan het gebruik van drugs. In zoverre is het dus wel een sociaal psychiatrisch, een sociaal-medisch probleem.

Daarnaast zou ik kunnen zeggen, dat het ge-

bruik van drugs, met name ook van soft-drugs, de resultante moet zijn van een aantal daarvoorliggende factoren, bij voorbeeld de verveling, de onveiligheid van onze maatschappij, het feit dat vele jongeren zich teleurgesteld voelen in de wereld die door de op het ogenblik regerende establishment mede is gerealiseerd. Dat houdt eigenlijk in dat er een polarisatie ontstaat tussen de meningen van bepaalde groepen jongeren en de ouderen, waarbij een van de uitingen is: het niet kiezen van de middelen van relaxatie die de ouderen hebben getoleerd, met name het alcoholgebruik. Zij gebruiken andere middelen die wat hun werking betreft ogenschijnlijk minder ernstig zijn dan alcohol maar door de hele, laat ik zeggen, subcultuur waarin die stoffen worden gebruikt, toch tot een afgrenzing leiden van de groepen jongeren met de huidige maatschappij waarin zij leven. Dan kan je natuurlijk zeggen: dat is gunstig of niet gunstig. Ik vind het sociaal-psychiatrisch van belang omdat de maatschappijkritiek die de jongeren beogen voor mijn gevoel op een andere en betere wijze naar voren zou kunnen komen. Het druggebruik is niet zozeer een groot kwaad maar het kan toch wel remmend werken op de sociale activiteiten die we graag van de jongeren zouden willen zien uitgaan.

Welk effect zoeken druggebruikers?

Hans Geluk, psycholoog: Bij een onderzoek naar mogelijke gevolgen van mystieke ervaringen blijkt dat er duidelijke consequenties uit voortvloeien zoals bepaalde persoonlijkheidsveranderingen. De meeste mensen die zeer intense psychedelische ervaringen hebben meegemaakt zeggen allemaal dat dit voor hen „piekervaringen” voor hun hele leven zijn; d.w.z. dat hun hele verdere leven door die ervaringen beïnvloed wordt, vooral hun waardeoriëntatie en dergelijke. Dat heeft natuurlijk verstrekkende gevolgen. Iemand kan zich op eens voor heel andere dingen gaan interesseren. Het maakt nogal een verschil of je je bijvoorbeeld voor een sociale status interesseert of voor filosofie. Dat zijn stappen die met dit soort dingen mogelijk blijken te zijn. Veel mensen zeggen ook dat ze door dit soort ervaringen veel meer over zichzelf te weten zijn gekomen. Dat is ook onderzocht en er blijkt inderdaad dat veel van die mensen hierdoor beter in staat zijn om hun eigen gevoelens te gaan accepteren.

Die ervaringen zijn zeer subjectief, zeer individueel, moeilijk te communiceren, maar hebt u het idee dat er ook sprake is van een sociaal effect? Er wordt door sommigen die ook wel wat doordraven gezegd dat marihuanarokers en hashgebruikers daar een maatschappijverandering van verwachten.

Hans Geluk: Natuurlijk heeft het wel een sociaal effect. Maar om nu aan marihuana en hasjesj bepaalde mogelijkheden toe te schrijven, nee, dat gaat vaak veel te ver. De meeste mensen die marihuana gebruiken doen dat louter en alleen om zich te ontspannen. Er zijn maar weinig mensen die het gebruiken als een middel om tot grotere bewustwording te komen, om zichzelf beter te leren kennen.

Bij het gebruik van marihuana wordt onmiddellijk aan jongeren gedacht en zijn dat nu vooral jongeren uit bepaalde milieu's? Komt het gebruik ook voor bij de zogenaamde „werkende jongeren“?

Hans Geluk: In Nederland is dit nog niet zo goed onderzocht. Wel blijkt uit het onderzoek van Cohen dat de gemiddelde leeftijd van de mensen die hij heeft ondervraagd, drieëntwintig jaar was, dat is dus niet zo jong meer. Maar er is hier vrij weinig bekend over de milieu's waaruit deze mensen komen. In Amerika zijn het bijna uitsluitend de middengroep en de groepen daarboven. Werkende jongeren blijken wel met marihuana en LSD geëxperimenteerd te hebben, maar gebruiken liever alcohol.

Dat alcoholgebruik is ook bij ons niet strafbaar. We maken ons er ook niet zo druk over dat er in ons land 40.000 alcoholisten in behandeling zijn bij consultatiebureau's. Dat betekent dat er in werkelijkheid veel meer zijn, waarschijnlijk twee keer zoveel. Er zijn over het druggebruik en het aantal mensen dat daar problemen door heeft nauwelijks feiten bekend; hun aantal is echter zeker zeer veel kleiner. Bij een discussie over soft drugs komen medische, farmaceutische, juridische, politieke, morele en culturele zaken aan de orde; zou het voor een heldere discussie niet beter zijn om die zaken te scheiden?

Hans Geluk: Dat is met dit soort problemen ontzettend moeilijk omdat er op een conferentie

Zo juist verschenen:

KALENDER 1971

De teksten zijn verzorgd door Dr. D. H. Prins en P. Krug.

Ontwerp: L. Frank.

Uitvoering: Drukkerij Storm.

Prijs f 5,50.

Bestellingen per giro 58 t.n.v. de Humanistische Pers - Utrecht.

als deze bijna uitsluitend op een ideologische manier over gesproken wordt. Als je probeert om mensen uitsluitend informatie te geven over resultaten van onderzoeken, komt dat nooit als louter zakelijke gegevens over omdat men ze toch op een bepaalde manier gaat interpreteren. Het zou inderdaad nuttig zijn je tot bepaalde facetten te beperken, maar er wordt toch altijd weer van alles bijgehaald.

Lastig in de discussie is ook dat een voorstander van legalisering ogenblikkelijk wordt aangezien als een voorstander van druggebruik. De soms ook wat overdreven aandoende loftuizingen op het effect van soft drugs van de kant van enthousiaste gebruikers maken de zaak er ook al niet eenvoudiger op. Maar het belangrijkste lijkt het dat er een normconflict, een conflict dat ligt op het culturele vlak, uitgevochten dreigt te worden via de strafwet. Tenslotte: de mensen die op bestuursposten en in de politiek het gebruik van soft drugs op deze manier tot een probleem maken, laden tot het moment dat ze met feiten komen, op zijn minst de verdenking op zich dat ze schijnproblemen gebruiken om werkelijke problemen te verdoezelen.

herfstmelancholie

in mijn land liggen twee bruine glanzende kastanjes
teken van een komende winter
afscheid van een zomer vol emoties,
mensen en gebeurtenissen
maar overladen van eenzaamheid

konden wij ons nog maar eenmaal terugtrekken
in ons glazen paleis
en in stilte ons geluk vasthouden

wij zouden de tijd doen laten stilstaan
alle verwarrende gedachten
verlieten ons ongemerkt

maar wij kunnen niets vasthouden
noch doen laten stilstaan
want de herfst is reeds ingetreden

TON LUITING
Humanistisch dichter
geb. 1936

Informatie

Avond aan avond zit of ligt gemiddeld veertig tot vijftig procent van de Nederlandse bevolking in de huiskamer vóór het èenogige monster, dat televisie heet. Het klinkt wat negatief en ik moet eerlijk zijn: Ook ik heb al heel wat uren voor het kastje versleten.

Ongeveer dertig procent van de Nederlanders kijkt drie uur per avond naar de televisie. Dat betekent dan, dat er iedere avond door het tv-publiek bijna... twaalf miljoen uren naar het blauwe scherm wordt gekeken. En dan laat ik nog in het midden dat rekenaars hebben berekend, dat vóór acht uur 's avonds bovendien gemiddeld tweederde van de Nederlandse jeugd zit te kijken.

Je vraagt je af: Wat betekent dat allemaal voor onze gezinnen? En het verbaast je, dat niemand daarop een nauwkeurig antwoord weet. Wetenschappelijke onderzoeken op dit gebied zijn er niet of nauwelijks. Ook de NOS voelt dat gemis. Vandaar dat zij een bureau voor marktonderzoek opdracht heeft gegeven uit te zoeken wat wij, Nederlanders, van 's morgens vroeg tot 's avonds laat allemaal doen. Want de omroepen willen vooral hun radioprogramma's van uur tot uur afstemmen op de bezigheden van de gemiddelde Nederlander.

Socioloog drs. Paul Hendriksen (32) chef van de afdeling studie en onderzoek van de NOS zegt daarover: „Misschien dat wij aan de hand van dit onderzoek ook te weten kunnen komen hoe groot de invloed van televisie is op het Nederlandse gezinsleven.” Maar één ding staat voor hem als een paal boven water: de invloed van de televisie is minder groot dan vroeger gedacht werd.

In 1959, toen er nog slechts vierhonderdduizend Nederlanders een televisietoestel hadden en de omroepen belangrijk minder zendtijd te verdelen hadden, bleek uit een onderzoek dat de televisie bijvoorbeeld weinig invloed had op het huiswerk maken van de kinderen. Paul Hendriksen denkt dat er wat dit betreft weinig is veranderd. „De jeugd”, zegt hij, „raakt gewend aan een televisietoestel in de huiskamer. Dat ding imponeert haar niet meer.”

Maar dat de televisie op een of andere manier invloed heeft op het gezinsleven staat voor hem vast. „Ik kan mij voorstellen,” zegt Paul Hendriksen, „dat de tv bijvoorbeeld bepaalt hoe laat het avondeten naar binnen wordt gewerkt, of hoe laat de mensen naar bed gaan. Maar nogmaals: zekerheid daarover hebben wij niet.” Deskundigen hebben vastgesteld dat televisie een stuk recreatie is voor vooral oudere mensen. De kijkdichtheid neemt toe met het klimmen van de leeftijd van de kijkers. Bejaarden bijvoorbeeld blijken vaker en soms ook langer

te kijken dan jongelui tussen de vijftien en negentien jaar.

Hoe komt dat?

Drs. Paul Hendriksen: „Jongeren gaan 's avonds gemakkelijker de deur uit dan ouderen, die vaak huiselijke verplichtingen hebben. Uit de karrevrachten gegevens, die ik regelmatig op mijn bureau krijg blijkt bijvoorbeeld dat ná acht uur 's avonds het televisiepubliek voornamelijk uit echtparen bestaat. De kinderen liggen dan in bed, zitten hun huiswerk te maken of zoeken hun vertier buitenshuis.”

„Vroeger”, zegt de heer Hendriksen, „hoorde je de teeners vaak klagen, dat zij niet meer tot een gesprek konden komen met hun avond na avond naar de televisie kijkende ouders. Tegengwoordig hoor je die klacht niet meer. Misschien bewijst dat, dat de televisie in de meeste gezinnen geen probleem meer is.”

Je zou je natuurlijk ook kunnen afvragen of het wegblijven van die oude jeugdklachten wellicht een teken is, dat de jongeren het zijn ontwend om met hun ouders een gesprek te voeren. Wellicht weten zij onderhand niet beter. Mogelijk ligt hier een smakelijk stuk voer voor psychologen en sociologen.

Het grootste deel van het televisiekijkend publiek heeft, volgens drs. Hendriksen weinig vooropleiding of een opleiding op een vrij laag niveau. In de betere milieus kijkt men minder vaak, maar àls men kijkt, dan zijn het ook daar de programma's „voor de gewone man”, die de voorkeur genieten.

„Er zijn maar weinig mensen”, zegt Paul Hendriksen, „die doelbewust met de radiogids in de hand een programma uitkiezen. Het programma dat men bekijkt is veelal een toevalstreffer. De meeste mensen selecteren niet of nauwelijks. Het televisietoestel wordt aangezet op een bepaald net en veelal blijft het apparaat zo de hele avond staan.”

Maakt de televisie de creativiteit in veel gezinnen niet kapot? Bevordert dit medium niet de apathie?

Drs. Paul Hendriksen: „Een groot deel van de vaste televisiekijkers hebben geen andere interesses. Zij zouden niet weten hoe zij zonder televisie de avond zouden moeten doorkomen. En ik doel dan vooral op de bejaarden en op het publiek met lagere opleidingsniveaus, die veelal nooit geleerd hebben zichzelf op andere manieren bezig te houden.”

„Wat deden de mensen vroeger, voordat er televisie was, in de avonduren?” vraagt Paul Hendriksen zich af. „Waarschijnlijk niets. Je zou kunnen zeggen, dat de televisie op dit ogenblik de grootste invloed heeft op het nietsdoen.”

Paul Lensink in het Algemeen Dagblad van 9 oktober 1970.